

ЩОДО ПОНЯТТЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Владислав Володимирович КАРЕЛІН,

*доктор юридичних наук, науковий співробітник
науково-дослідного відділу проблем
педагогіки у військовій сфері науково-дослідного
управління військово-гуманітарних досліджень
науково-дослідного центру Військового
інституту Київського національного
університету ім. Тараса Шевченка*

Питання здійснення правового режиму цивільно-військового співробітництва є актуальними у наш час, оскільки саме воно багато в чому визначає ефективність діяльності Збройних Сил України і як наслідок – мир та порядок у державі. Це, на нашу думку, зумовлює необхідність розгляду цього питання більш глибоко.

Дослідження проблеми правового режиму цивільно-військового співробітництва є однією із малодосліджених проблем в науці адміністративного права. Розуміння проблематики цього питання, а також недосконалість законодавства і правозастосовної практики, необхідність приведення їх у відповідність до міжнародних стандартів, підвищення ефективності дії вже існуючих правових норм і правових інститутів держави; формування позитивної правової свідомості та правомірної поведінки як військовослужбовців, так і цивільного населення вказують на своєчасність дослідження цього питання.

Як видається, досліджуючи поняття «правий режим цивільно-військового співробітництва», необхідно розпочати з розкриття підходів до розуміння таких базових понять, як «режим» та «правовий режим».

Термін «режим» є первинним для визначення усіх інших понять і категорій, оскільки саме він зумовлює зміст і значення всіх інших

категорій режимів. А тому насамперед потрібно визначити, що означає зазначена вище категорія. Термін «режим» має своїм корінням французьке слово «regime» та латинське «regimen» у значенні: 1) державний устрій, форма правління; 2) точно встановлений розпорядок життя, праці, відпочинку; 3) система заходів, правил, запроваджуваних для досягнення певної мети; 4) певні умови, необхідні для забезпечення роботи, функціонування, існування чого-небудь [1, с. 576].

Ряд вчених (зокрема, Т. П. Мінка) визначають правовий режим через його розуміння як певного зовнішнього вияву чи правової форми відповідного регулювання відносин у тій або іншій сфері життєдіяльності держави та суспільства. Фактично, мова йде про відбиття правовим режимом правовідносин у їх динаміці, що забезпечується через зміну і перетворення всіх існуючих елементів, які входять до змісту правового регулювання: це і норми права та акти, що мають забезпечити їх практичну реалізацію, так і наявний стан правосвідомості, правової культури, наявних у правовідносинах принципів тощо. Саме ці елементи й повинні забезпечити досягнення цілей і завдань. Що постають перед регулюванням відповідних відносин [2, с. 123-127].

Інші вчені (М. І. Матузов і О. М. Малько) виходять з пропозицією визначати правовий режим як специфічний порядок, за яким відбувається правове регулювання. Вони вбачають специфіку правового режиму також і в тому, що він проявляється у поєднанні чітких юридичних засобів, за допомогою яких забезпечується необхідне соціальне становище в державі, належна сприятлива обстановка для існування певного типу правовідносин або несприятливі наслідки, що мають на меті забезпечення задоволення інтересів учасників відносин. Фахівці звертають увагу на наближеність поняття «правовий режим» в структурі правових категорій до поняття «правовий стан», «правове становище», «правовий статус». М. І. Матузов і О. М. Малько наголошують, що правовий режим повинен упорядковувати соціальні процеси та дії,

що відбуваються в суспільстві; до того ж він по суті сам є певним соціальним станом [3, с. 16-17].

На думку Е. Ф. Шамсумової, поняття «правовий режим» являє собою особливий порядок законодавчого врегулювання діяльності, дій, поведінки фізичних та юридичних осіб у різних сферах суспільних відносин або певних об'єктів. Цей порядок повинен встановлювати механізм забезпечення фактичної реалізації стимулювання, нормативів, гарантій, заборон, зобов'язань, обмежень. Водночас увага має приділятися компетентному виконанню всіх норм, які визначають перелічені елементи правового режиму, застосування заходів примусу та притягнення винних до відповідальності [4, с. 72].

Заслужує на увагу точка зору, за якою під терміном «правовий режим» розуміється певна сукупність правових актів та організаційно-технічних заходів, що у своїй єдності утворюють специфічний правовий інститут, що характеризується наявністю організаційних та юридичних складових, та відноситься до відповідної сфери безпеки [5, с. 84].

Таким чином, підводячи проміжний підсумок аналізу наявних нині наукових підходів щодо розуміння правових режимів, можемо стверджувати, що, незважаючи на певні відмінності у визначеннях, вчені сходяться у думці, що будь-який правовий режим – це певний порядок регулювання, що має в своєму змісті комплекс правових засобів, за допомогою яких і забезпечується необхідне соціально-правове становище суб'єктів або об'єктів права. Водночас і сам по собі правовий режим виступає інструментом правового регулювання, з огляду на що правові режими взагалі та галузеві правові режими зокрема – це проблемні утворення, доцільність і потреба вивчення яких не викликає сумнівів.

Під правовим режимом цивільно-військового співробітництва розуміється самостійний, законодавчо визначений, комплексний правовий інститут, який складається із комплексу заходів діяльності центрів цивільно-військового співробітництва Збройних Сил України, інших військових формувань, державних та

правоохоронних органів, утворених відповідно до законів України по координації та взаємодії з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, організаціями та громадянами у районах дислокації військових частин та підрозділів Збройних Сил України з метою формування позитивної громадської думки і забезпечення сприятливих умов для виконання Збройними Силами України покладених на них завдань та функцій шляхом надання допомоги цивільному населенню у вирішенні проблемних питань життєдіяльності з використанням військових та невійськових сил та засобів.

Список використаних джерел:

1. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ: Гол. ред. УРЕ, 1974. С.576
2. Мінка Т. П. Онтологічна характеристика правового режиму. *Право і суспільство*. 2012. № 3. С. 123–127.
3. Матузов Н. И., Малько А. В. Правовые режимы: вопросы теории и практики. *Правоведение*. 1996. № 1. С. 16–17.
4. Шамсумова Э. Ф. Правовые режимы (теоретический аспект): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Урал. юрид. ин-т МВД России. Екатеринбург, 2001. С.72.
5. Розанов И. С. Административно-правовые режимы по законодательству РФ, их назначение и структура. *Гос. и право*. 1996. № 9. С. 84.